

VIRKAMIESLAUTAKUNNAN PÄÄTÖS

Päätös nro 8/2011
28.1.2011

Asia Virantoimituksesta pidättäminen

Oikaisuvaatimuksen tekijä

A

Virasto Yliopisto

Päätös, johon haetaan oikaisua

Yliopiston päätös 28.8.2009

Yliopisto on valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2 kohdan ja 19 §:n nojalla päättänyt pidättää A:n virantoimituksesta historiatieteen ja filosofian laitoksen amanuenssin virasta 1.9.2009 lukien 31.12.2009 saakka.

Valtion yleisen virka- ja työehtosopimuksen 53 §:n 3 momentin nojalla A:lta on pidätetty amanuenssin viran koko palkkaus virantoimituksesta pidättämisen ajalta eli 1.9. – 31.12.2009.

Virantoimituksesta pidättämisen peruste

Yliopisto on 13.5.2009 A:n työnantajana määrännyt A:n tehtävien hoitamisen edellytysten selvittämiseksi A:n terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Jotta A:n terveyden tilanne tulee työkykyisyyden kannalta kokonaisvaltaisesti selvitettyksi ja jotta yliopistolla on työnantajana käytettävissään selvitykset ja tutkimusten lausunnot ja tiedot, yliopisto on edellyttänyt, että A käy Työterveyden toimipaikassa työterveyslääkäri B:n

vastaanotolla 19.5.2009 mennessä selvitysten ja tutkimusten käynnistämiseksi.

A:n kirjallisen lausuman 27.8.2009 asiakirjoista ilmenee, että työterveyslääkärin vastaanotolla käynnin 18.5.2009 jälkeen A on asettanut terveydenhuollon tutkimuksiin osallistumiselle sellaisia ehtoja, joiden vuoksi hänen terveydentilanteensa kokonaisvaltainen selvittäminen työkykyisyyden kannalta ja terveydenhuollon asiantuntijoiden tutkimusten tekeminen ei ole nyt ollut mahdollista.

A ei ole toiminut työnantajan hallintokeskuksen kirjeessä 13.5.2009 määräämän mukaisesti työkykyisyytensä ja terveydentilansa selvittämiseksi kirjallisin terveydenhuollon asiantuntijoiden selvityksin ja todistuksin. Näin ollen yliopistolla ei työnantajana ole enää perusteita selvittää A:n mahdollista uudelleensijoittamista 1.9.2009.

Asian taustalla: verkostoneuvotteluja 18.9.2007, 10.10.2007, 27.11.2007, 8.2.2008, 22.9.2008, yhteistoimintamenettely 26.8.2008, 7.10.2008 lukien syksyllä 2008 asiantuntijapalveluna ja -tukena toteutettu uudelleensijoittumisohjaus sekä keskustelu ja A:n kuuleminen 13.5.2009.

Oikaisuvaatimus

A:n virasta pidättäminen on peruutettava, virasta pidättämistä koskeva merkintä on poistettava nimikirjasta ja A:n maine on palautettava. Virkamieslautakunnan on virantoimituksesta pidättämistä koskevan päätöksen lisäksi oikaistava päätöksiä, jotka koskevat A:n uudelleensijoittamista ja A:n esittelijän tehtävien peruuttamista 5.11.2007 alkaen. Virkamieslautakunnan on tutkittava myös muut asiaan liittyvät seikat, jotka ilmenevät A:n työ- ja elinkeinotoimistolle lähettämästä selvityksestä, sekä A:n virkavapaushakemus 1.1. – 31.12.2007 siltä osin kuin se liittyy tähän asiaan.

Merkinnät A:n vuoden 2008 sairauslomista tulee peruuttaa nimikirjasta.

Perustelut

A aloitti uudessa virassa 1.7.2007 ja kutakuinkin heti alkoi prosessi, jonka tarkoituksena oli saada hänet irtisanoutumaan. Virasta pidättäminen on ollut tarkkaan harkittu toimenpide ja ajoitus työnantajalta, koska A:n nimittämiskirja projektissa päättyi 31.8.2009, jona samana päivänä A sai ilmoituksen virasta pidättämisestä 1.9.2009 alkaen.

A:lle oli tehty kaksi työkykytestausta jo vuonna 2008 ja hänet oli todettu työkykyiseksi. Firma Oy:n 15.1.2008 tekemän työkyky selvityksen mukaan A:lla on riittävän hyvät taidot omaksua uuden työtehtävän vaatimat uudet asiat. TAYS:n 2.7. – 10.9.2008 A:lle tekemän työkyky selvityksen mukaan tässäkin tutkimuksessa ei saada psyykkisiä perusteita pitää tutkittavaa kykenemättömänä selviytymään amanuenssin tehtävistä.

Työnantajalla ei olisi ollut oikeutta vaatia yhä toistuvia työkykyselvityksiä, koska se ei esittänyt vaatimuksilleen mitään kirjallisia tai suullisia perusteluja. A pyysi työnantajalta toistuvasti 2007 -2009 kirjallista selvitystä, miksi työkykyselvitystä vaaditaan, muttei saanut sitä.

Virasta pidättäminen on laiton, koska A:lle ei ollut toimitettu tietoa määräajasta, joten hän ei ole voinut laiminlyödä sitä. A ei ole missään vaiheessa kieltäytynyt työkykytestauksista.

Työnantaja oli yhdessä työterveyden kanssa järjestänyt määräajan ja testauksen siten, että määräaika oli ennen testausta, joten A ei olisi edes voinut toimittaa selvitystä.

Hallintokeskuksen kirjeessä 13.5.2009 ei mainittu määräaika, jona selvitys työkyvystä olisi pitänyt toimittaa. A ei siten ole voinut jättää toimittamatta sitä määräajassa eikä tehdä virkavirhettä. Osastopäällikkö C ilmoitti A:lle emailillaan 18.8.2009, ettei A ollut toimittanut selvitystä määräaikaan 17.8.2009 mennessä. Määräaika oli hallintoviraston kirjeessä 10.8.2009, jota A ei ollut saanut.

Työnantaja oli sijoittanut A:n 7.7.2009 alkaen rakennukseen, johon ei kuljetettu sisäistä postia ennen kuin 1.9.2009 alkaen. Tätä ei ollut tiedotettu A:lle. A ei osannut epäillä, ettei saa kesäaikaan postia, koska postin määrä on kaiken kaikkiaan vähentynyt A:n vuoden 2009 toimenkuvasta johtuen ja koska paljon postia on siirtynyt sähköiseen muotoon.

Vaikka A olisi saanut kirjeen 10.8.2009, hänen ei olisi ollut mahdollista toimittaa työkykyselvitystä 17.8.2009 mennessä, koska työkykyselvitys olisi A:n saaman kutsun mukaan ollut aikaisintaan 18.8.2009.

Keskustelutilaisuuden 13.5.2009 jälkeen A kävi sovitusti työterveyslääkärin vastaanotolla ja työterveyslääkäri teki lähetteen työkykytestaukseen tai niin A luuli. A ei saanut lähetteen perusteella kutsua työkykytestaukseen, vaan kutsun kirjoittautua sisälle yleispsykiatriselle osastolle. Yleispsykiatriselle osastolle kirjoittautumista ei voida pitää normaalina lain tarkoittamana työkykyselvityksenä. Myös työterveyden vastuhenkilö D myönsi A:lle, kun A oli tähän yhteydessä, että kyseessä ei olisi varsinainen työkykytestaus. A:n näkemyksen mukaan kyseessä olisi työntekijän luopuminen oikeudestaan määrätä itsestään eli pakkohoito, johon ei voida ryhtyä, ellei ihmisen voida ajatella olevan vaaraksi itselleen tai muille. Työnantaja ja työterveys eivät suostuneet antamaan minkäänlaista selvitystä, miksi tällainen menettely oli valittu. A oli aktiivisesti yhteydessä työterveyteen sekä TAYS:n potilasasiamiehen selvittääkseen, miten testaus voitaisiin tehdä siten, ettei A:n tarvitse kirjoittautua sairaalaan. Kyseessä oli työnantajan kiristyskeino, jonka se oli lopulta lähes kolmen vuoden kuluttua keksinyt, ja työntekijän kieltäytyessä siitä työnantaja pystyi syyttämään työntekijää siitä, että tämä ei toimittaisi työkykyselvitystä, joka työnantajalla oli oikeus vaatia.

A oli toistuvasti pyytänyt työterveyslääkärin vaihtamista. A ei hyväksynyt työterveyslääkärin menettelyä, kun tämä syyslukukaudella 2007 työnantajan kanssa ensimmäisen kerran pidetyssä keskustelutilaisuudessa vaati keskustelematta

sanaakaan A:n kanssa A:ta jäämään työnantajan pyynnöstä sairauslomalle. Työterveyslääkärin olisi pitänyt jäävätä itsensä, koska A oli tehnyt hänestä potilasvahinkoilmoituksen.

Työnantaja on jättänyt tutkimatta ja selvittämättä ne valitukset, joita A:lle kerrottiin tehdyn hänestä hänen aloitettuaan uudessa virassaan, joten kyseessä on kunnianloukkaus. Työnantaja on kieltäytynyt neuvottelemasta A:n kanssa. Työnantajan edustajat eivät vastaa puhelimeen eivätkä soittopyyntöihin. Hallintojohtaja on vastannut muutaman kerran email-tiedusteluun, pääasiallisesti ei hänkään.

A ei ole voinut pyytää pääluottamusmiehen tai luottamusmiehen kuulemista, koska yliopistolla ei ole yhtä sellaista. Lisäksi ainakin yhden liiton edustaja olisi ollut jäävi, koska hän on A:n potentiaalinen kilpahakija. A:n viran esimies lupasi syyslukukaudella 2007, että A pääsee palamaan virkaansa, mikäli testauksissa ei ilmene mitään erityistä. A:n ei kuitenkaan annettu palata virkaansa, vaikka testauksissa ei ilmennyt mitään erityistä.

Uudelleensijoittumisohjaus, johon työnantaja viittaa, oli painostus irtisanoutumiseen. E sanoi saaneensa henkilöstöpäällikkö F:ltä sellaisen toimeksiannon, että A pitää ohjata muualle, ja vakuutti muun muassa, ettei A tulisi koskaan saamaan töitä kummastakaan tamperelaisesta yliopistosta. Ne väylät, joita E ehdotti A:lle uralla etenemiseksi ja muualle sijoittautumiseksi, eivät olleet realistisia, minkä A toi ilmi hallintojohtajalle toistuvasti. Jaksoon liittyi kehittämispäällikkö G:n antama ohjeistus, että A ei saisi syys-joulukuun 2008 aikana olla missään tekemisissä työnantajan edustajien kanssa. A pakotettiin vuonna 2008 jäämään kaksi kertaa sairauslomalle. Koska kyse oli pakottamisesta, merkintä tulee poistaa nimikirjasta.

Asian käsittely ja selvittäminen

A on lähettänyt oikaisuvaatimukseensa useita täydennyksiä ja lisäyksiä.

Yliopisto on antanut vastineen, jossa on muun ohessa esitetty seuraavaa:

A:n oikaisuvaatimus on virantoimituksesta pidättämistä koskevan päätöksen osalta hylättävä perusteettomana. A:n pitkän 31.12.2008 päättyneen sairausloman ja syksyn uraohjauksen jälkeen häntä varten suunniteltiin ja järjestettiin hallintokeskuksen opinto- ja kansainvälisten asiain osastolle 1.1.2009 lukien määräaikaisesti projektitehtävissä suunnittelijan tehtäviä, jotta hänen työssä selviytymisensä voidaan arvioida. Suunnittelijan projektitehtävien päättymisajankohta oli 31.8.2009. Tästä A oli tietoinen, samoin kuin siitä, että projektitehtävistä suoriutuminen oli ongelmallista jatkuvasta työnopastuksesta huolimatta.

Yliopisto olisi tarvinnut terveydenhuollon asiantuntijoiden selvitykset, tutkimusten lausunnot ja tiedot A:n terveydentilasta työkykyisyyden kannalta, jotta keskustelutilaisuudessa 13.5.2009 sovitun mukaisesti elokuussa 2009 ennen projektitehtävien päättymistä pidettävässä palaverissa työnantaja olisi voinut tältä

perustalta katsoa, onko A:lla projektitehtävien päättymisen jälkeen kykyä ja millaisiin tehtäviin 1.9.2009 lukien.

Historiatieteen ja filosofian laitoksen toiminnan turvaamiseksi sekä henkilöstön että opiskelijoiden näkökohdat huomioon ottaen A:n paluu amanuenssin viran tehtävien hoitamiseen ei ole mahdollista. Laitoksen amanuenssin viran tehtävien hoitaminen on jouduttu edellä mainituista syistä järjestämään poikkeuksellisesti sijaisjärjestelyin 11.1.2007 lukien.

A:lle on varattu tilaisuus vastaselityksen antamiseen. Vastaselitystä ei ole annettu.

Virkamieslautakunnan ratkaisu

Perustelut

Virkavapauhakemukseen 1.1 - 31.12.2007, A:n uudelleensijoittamiseen ja esittelijän tehtävien peruuttamiseen liittyvät vaatimukset sekä nimikirjamerkitöjä ja maineen palauttamista koskevat vaatimukset

Valtion virkamieslain 49 §:n 1 momentin mukaan virkamieslautakunta käsittelee ja ratkaisee virkamieslautakunnalle tämän lain mukaan kuuluvat asiat. Valtion virkamieslain 53 §:n 2 momentin mukaan päätökseen, jolla muu viranomaisen kuin valtioneuvosto on antanut muulle virkamiehelle kuin tuomarille varoituksen taikka lomauttanut tai irtisanonut virkamiehen, purkanut virkasuhteen tai muuttanut virkasuhteen osa-aikaiseksi, pidättänyt virkamiehen viran toimituksesta, päättänyt pitää virantoimituksesta pidättämisen edelleen voimassa tai määräaikaisesti erottanut virkamiehen virantoimituksesta, saadaan hakea oikaisua virkamieslautakunnalta.

Virkamieslautakunnan toimivaltaan ei kuulu haettua virkavapautta, uudelleensijoittamista ja virkaan kuuluvien esittelijän tehtävien peruuttamista koskevien päätösten ja vaatimusten tutkiminen. Virkamieslautakunnalla ei ole toimivaltaa tutkia myöskään nimikirjamerkitöjä ja maineen palauttamista koskevia vaatimuksia.

Virantoimituksesta pidättäminen

Sovellettavat säännökset

Valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentin mukaan virkamies on velvollinen asianomaisen viranomaisen pyynnöstä antamaan tälle tehtävän hoitamisen terveydellisiä edellytyksiä koskevia tietoja. Virkamies voidaan myös määrätä hänen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin, jos se on tarpeen tehtävän hoitamisen edellytysten selvittämiseksi.

Valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2 kohdan mukaan virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta, jos virkamies kieltäytyy 19 §:ssä tarkoitetuista tarkastuksista tai tutkimuksista taikka jos hän kieltäytyy antamasta sanotun pykälän mukaisesti terveydentilaansa koskevia tietoja.

Hallintolain 45 §:n 1 momentin mukaan päätös on perusteltava. Perusteluissa on ilmoitettava, mitkä seikat ja selvitykset ovat vaikuttaneet ratkaisuun sekä mainittava sovelletut säännökset.

Asiassa saatu selvitys

A on koulutukseltaan filosofian lisensiaatti (perinnöllisyystiede). A on nimitetty 1.7.1998 yliopiston silloisen historiatieteen, nykyisen historiatieteen ja filosofian laitoksen amanuenssin virkaan. A on ennen viran hoidon aloittamista ollut yhdeksän vuotta virkavapaana amanuenssin virasta lääketieteellisen teknologian instituutissa (IMT) määräaikaisissa työ- ja virkasuhteissa tutkijana ja virkasuhteisena tutkimuskoordinaattorina. Tutkimuskoordinaattorin tehtävät ovat olleet luonteeltaan lähinnä tutkimusta avustavia ja ne ovat kuuluneet yliopistossa muun kuin opetus- ja tutkimushenkilöstön tehtäviin. Amanuenssin viran hoidon A on aloittanut 1.7.2009.

A:lle on työnantajan aloitteesta tehty työkykyselvitys työterveydenhuollossa 15.1.2008 ja Yliopistollisessa sairaalassa polikliinisesti 2.7. – 10.9.2008.

Yliopisto on 13.5.2009 tekemällään päätöksellä määrännyt A:n tehtävien hoitamisen edellytysten selvittämiseksi terveydentilan toteamiseksi valtion virkamieslain 19 §:n mukaisesti suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Päätöksen mukaan yliopisto edellytti, että A käy Työterveyden toimipaikassa työterveyslääkäri B:n vastaanotolla 19.5.2009 mennessä selvitysten ja tutkimusten käynnistämiseksi, jotta A:n terveydentilanne tulee kokonaisvaltaisesti selvitettyksi ja jotta yliopistolla on käytettävissään selvitykset ja tutkimusten lausunnot ja tiedot. A:lle oli varattu valmiiksi aika B:n vastaanotolle 18.5.2009 klo 14.30. Päätöksen mukaan A:n tuli toimittaa terveydenhuollon asiantuntijoiden asiaa koskevat selvitykset ja lausunnot kirjallisina yliopistolle hallintojohtaja H:lle heti ne saatuaan. Edelleen tässä päätöksessä oli todettu, että valtion virkamieslain 40 §:n 2 momentin 2)-kohdan nojalla virkamies voidaan pidättää virantoimituksesta, jos virkamies kieltäytyy lain 19 §:ssä tarkoitetuista tarkastuksista tai tutkimuksista.

A on 18.5.2009 käynyt B:n vastaanotolla.

Yliopistollisen sairaalan yleispsykiatrian vastuuyksikön apulaisylilääkäri J:n 18.11.2009 päivätyssä selvityksessä toimenpiteistä A:n työkyvyn selvittämiseksi todetaan, että työterveyslääkäri B oli 22.5.2009 vastuuyksikköön kirjatun lähteen mukaan ohjannut A:n laajaan työkykyselvitykseen. J oli hyväksynyt lähteen yleispsykiatrian osastolle 26.5.2009 ja määritteli tavoitehoitojaksoksi 14.8.2009. Työterveyslääkäriin lähetteessä viitattiin samassa yksikössä vuotta aikaisemmin suoritettuun polikliiniseen arviointiin ja pyydettiin "aiempaa laajempaa ja tarkempaa työkykyselvitystä erikoissairaanhoidossa". Apulaisylilääkäriin

selvityksen mukaan käytännössä laaja ja perusteellinen työkykyselvitys merkitsee tutkimusjaksoa yleissairaalapsykiatrian osastolla. Osastolla suoritetaan muun muassa terveydenhuollon valvontaviraston edellyttämiä terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvityksiä sekä Yliopistollisen sairaalan kuntoutustutkimusyksikön pyytämiä laajoja työkykyselvityksiä. Osastolta oli 26.5.2009 lähetetty kutsukirje, jossa tutkimusajanjaksoksi oli määritelty 18.8.2009 klo 11.00. Kirjeessä oli pyydetty saapumisen vahvistamista viimeistään viikkoa ennen annettua päivämäärää. TAYS:n potilasiamiehelle lähetetyllä 14.8.2009 sähköpostilla A oli perunut osastotutkimukseen tulon. A oli viestissä ilmoittanut suostuvansa uudelleen työkykyselvitykseen, mutta kieltäytyi osastolla oloa edellyttävästä tutkimusjaksosta. Sähköpostin A oli pyytänyt toimittamaan edelleen ”asiaansa käsittelevälle vastuuhenkilölle”.

Yliopisto oli jo viimeksi mainittua tutkimusjakson määräpäivää ja sen peruuttamista ennen eli 10.8.2009 A:lle osoittamassaan kirjeessä pyytänyt A:ta lähettämään 13.5.2009 päivätyssä kirjeessä ja sitä edeltäneissä keskusteluissa sovitun viitaten hänen terveydentilaansa koskevat selvitykset ja lausunnot kirjallisina hallintojohtaja H:lle 17.8.2009 klo 12 mennessä. Kirje oli toimitettu A:n työhuoneeseen YLK 58-60A. A on myöhemmin sähköpostiviestissään osastopäällikkö C:lle 25.8.2009 ilmoittanut, ettei hän ollut saanut mainittua kirjettä. Tämän A on vielä kirjallisesti vahvistanut 27.8.2009, kun hän on antanut vastineensa virantoimituksesta pidättämistä koskevaan kuulemiseen.

Tässä vastineessaan yliopistolle A on pyytänyt yliopistoa ryhtymään sellaisiin toimenpiteisiin, joiden kautta työterveydenhuolto hankkii 13.5.2009 sovitun työkykyselvityksen polikliinisesti tai yksityiseltä palvelutarjoajalta, mikäli yleisspsykiatrian osasto voi toteuttaa selvityksen ilman, että asianosaisen olisi pakko viettää osastolla öitä.

Yliopiston oikaisuvaatimuksen kohteena olevaan päätökseen on kirjattu päivämäärämainintoja käydyistä verkostoneuvotteluista, yhteistoimintamenettelyistä, uudelleensijoittautumisohjauksesta sekä keskustelusta ja A:n kuulemisesta, joihin ovat osallistuneet muun ohessa laitoksen johtaja, kehittämispäällikkö, työterveyslääkäri, hallintopäällikkö, hallintojohtaja ja henkilöstö- ja lakiasiainosaston päällikkö. Verkostoneuvotteluissa on ollut mukana myös psykiatrian asiantuntijoita.

Yliopiston antamasta lausunnosta käy ilmi, että A:n kuulemisessa 13.5.2009 oli ollut läsnä myös hänen esimiehensä, opinto- ja kansainvälisten asiain osaston osastopäällikkö K, jonka 12.5.2009 päivätyistä muistiosta käy ilmi hänen epäilynsä A:n kyvyistä selviytyä tehtävistään.

Työterveys yksikönjohtajan selvityksen 17.11.2009 mukaan uudella työterveyshuollossa tehtävällä työkykyselvityksellä ei pystytä selvittämään A:n työkykyisyyttä, vaan asiassa on alun perin menetelty oikein tekemällä lähete erikoissairaanhoidon työ- ja toimintakyvyn selvittämiseksi.

A on peruuttamalla hänelle varatun tutkimusjakson kieltäytynyt saapumasta osastolle. A on vielä oikaisuvaatimuksen kohteena olevaa päätöstä valmisteltaessa kuulemisen yhteydessä ilmoittanut, ettei tällaiselle, terveydenhuollon ammattihenkilöstön tarpeelliseksi katsomalle työkyky selvitystavalle ole lääketieteellisiä perusteita.

Oikeudellinen arviointi ja johtopäätökset

Työkyvyn selvittämistä koskevasta määräyksestä ei saa valtion virkamieslain 53 §:n 2 momentin mukaan tehdä erikseen oikaisuvaatimusta virkamieslautakunnalle. Tällainen määräys on luonteeltaan virkakäsky. Se on kuitenkin oikaisuvaatimuskiellosta huolimatta perusteltava. Määräyksen lainmukaisuus voi kiellosta huolimatta tulla tutkittavaksi virkamiehen hakiessa oikaisua päätökseen, jolla hänet on määräyksen noudattamatta jättämisen perustella pidätetty viranotoimituksesta.

A:n 13.5.2009 saamaan määräykseen ei sinänsä ole kirjattu syitä, miksi A:n terveydentilan selvittämiseksi hänet määrätään tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Määräyksen antaminen kuitenkin perustuu keskustelutilaisuuteen, missä 6.5.2009 päivätyssä kirjallisessa kutsussa asiaksi on ilmoitettu A:n opinto- ja kansainvälisten asioiden osaston projektisuunnittelijan määräaikaisen tehtävän hoitamisessa selviytyminen ja taustaksi kutsussa oli mainittu yhteistoimintamenettely 26.9.2008 ja 7.10.2008 lukien asiantuntijapalveluna ja -tukena toteutettu uudelleensijoittautumisohjaus. A oli noudattanut kutsua. Lisäksi keskustelutilaisuudessa oli läsnä muun muassa kysymyksessä olevan osaston osastopäällikkö K.

Virkamieslautakunta katsoo, että A:lle annettu valtion virkamieslain 9 §:ssä tarkoitettu määräys täyttää hallintolain 45 §:ssä tarkoitetun hallintopäätöksen perustelemisselvollisuutta koskevan vaatimuksen, kun otetaan erityisesti huomioon kutsun muoto ja kuulemistilaisuudesta saatu selvitys.

Mitä terveydellisten tietojen antamisen sisältöön tulee, niin viranomaiselta ei voida tarkastuksiin ja tutkimuksiin määrätessään edellyttää sen määrittelemistä, minkälaisia yksilöityjä terveydellisiä tietoja viranomaiselle tulee toimittaa ja minkälaisien tutkimusten kautta ne voidaan saada, koska työkykyyn vaikuttavat, terveyteen liittyvät tekijät voivat johtua hyvin erilaisista syistä, joiden selvittäminen edellyttää lääketieteellistä asiantuntemusta. Tämän vuoksi nimenomaan terveydenhuoltohenkilöstön kuuluu määritellä tutkimusten sisältö sekä arvioida niiden vaikutus virkamiehen tehtävien hoitamisen edellytyksiin. Yliopisto onkin ainoastaan määrännyt A:n työterveyshuollon työterveyslääkäriin tutkittavaksi. Työterveyslääkäri puolestaan on katsonut A:n tapauksessa tarpeelliseksi tutkimuksen suorittamista yleispsykiatrian osastolla.

A:lle oli vuonna 2008 tehty kaksi työkykyisyys selvitystä. Nyt kysymyksessä oleva määräys kuitenkin perustuu näiden selvitysten jälkeen ilmenneisiin työnantajan havainnointeihin A:n työkyvystä. Näin ollen nämä kaksi suhteellisen lähiaikoina suoritettut edelliset selvitykset eivät ole esteenä määrätä uusi selvitys.

Ryhdyttyään harkitsemaan A:n pidättämistä virantoimituksesta sen jälkeen, kun A oli antanut vastineensa, yliopistolla on ollut perusteltu syy tulkita A:n kieltäytyneen hänelle valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentin tarkoittamista tutkimuksista, jotka on myös määrätty säännöksen mukaisesti. Näin ollen hänet on voitu pidättää virantoimituksesta.

Päätös

Virkamieslautakunta ei tutki A:n vaatimuksia siltä osin kuin ne koskevat virkavapautta, uudelleensijoittamista, virkaan kuuluvien esittelijän tehtävien peruuttamista, nimikirjamerkintöjä ja maineen palauttamista.

Virkamieslautakunta hylkää A:n oikaisuvaatimuksen siltä osin, kuin siinä on kysymys virantoimituksesta pidättämisestä.

Sovelletut oikeusohjeet

Valtion virkamieslaki 19 § 1 mom., 40 § 2 mom. 2 kohta, 49 § 1 mom ja 53 § 2 mom

Hallintolaki 45 § 1 mom

Muutoksenhaku

Valitusosoitus korkeimpaan hallinto-oikeuteen liitteenä.

Puheenjohtaja

Heikki Jukarainen

Esittelijä

Pia Repo

Virkamieslautakunnan päätös oli tulos äänestyksestä, jossa enemmistön muodostivat puheenjohtaja Jukarainen ja jäsenet Äijälä, Isomäki, Komulainen ja Keturi sekä varajäsen Kuusama. Vähemmistön muodostivat varapuheenjohtaja Kulla ja jäsenet Paanetoja ja M. Nieminen.

Vähemmistön äänestyslausuma ja esittelijän eriävä mielipide on liitteenä.

Liite**Jäsenten Kulla, Paanetoja ja M. Nieminen äänestyslausunto:**

Työkyvyn selvittämistä koskevasta määräyksestä ei saa valtion virkamieslain 53 §:n 2 momentin mukaan tehdä oikaisuvaatimusta virkamieslautakunnalle. Virkamiehen oikeusturvan toteutuminen edellyttää kuitenkin, että määräyksen lainmukaisuus voi tulla tutkittavaksi virkamiehen hakiessa muutosta päätökseen, jolla hänet on määräyksen noudattamatta jättämisen perusteella pidätetty virantoimituksesta.

Virkamiehen velvollisuus osallistua työnantajan määräyksen perusteella valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettuihin terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin merkitsee puuttumista perustuslain 7 §:ssä turvattuun yksilön henkilökohtaiseen vapauteen ja koskemattomuuteen, minkä vuoksi määräys on perusteltava. Virkamiehen oikeusturvan toteutuminen edellyttää, että työnantaja yksilöi selvästi työkyvyn selvittämistä koskevassa määräyksessään ja virasta pidättämistä koskevassa päätöksessään ne virkamiehen viranhoidossa tai käyttäytymisessä ilmi tulleet seikat, joiden perusteella työnantaja on katsonut määräyksen antamisen aiheelliseksi. Määräyksen perusteeksi ei riitä se, että työnantaja on sopinut työntekijän kanssa tämän osallistumisesta tarkastuksiin ja tutkimuksiin.

A:lle oli ennen 13.5.2009 annettua määräystä tehty työnantajan määräyksestä työkykyselvyys 15.1.2008 työterveydenhuollossa ja 2.7. – 10.9.2008 poliklinisesti Yliopistolisessa sairaalassa. Näissä selvityksissä A oli oman ilmoituksensa mukaan todettu työkykyiseksi amanuenssin tehtävään, jota tietoa yliopisto ei ole kiistänyt. Kun A:n työkykyä oli selvitetty vuoden 2008 aikana jo kahdesti, katsomme, että työnantajalla on myös tällä perusteella ollut erityinen velvollisuus 13.5.2009 antamansa määräyksen perustelemiseen.

A:lle 13.5.2009 annetusta määräyksestä ei lainkaan ilmene, millä tosiasiaperusteluilla on syytä epäillä A:n edellytyksiä hoitaa tehtävänsä niin, että A:n määrääminen terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin on tehtävän hoitamisen edellytysten selvittämiseksi tarpeen. Määräyksen perusteet eivät ilmene myöskään virantoimituksesta pidättämistä koskevasta päätöksestä. Virantoimituksesta pidättämistä koskevassa päätöksessä mainitaan, että asian taustalla on verkostoneuvottelu- ja 18.9.2007, 10.10.2007, 27.11.2007, 8.2.2008, 22.9.2008, yhteistoimintamenettely 26.8.2008, syksyllä 2008 asiantuntijapalveluna ja -tukena 7.10.2008 lukien toteutettu uudelleensijoittumisohjaus sekä keskustelu ja A:n kuuleminen 13.5.2009. Päätöksessä oleva yleisluontoinen viittaus asian taustalla oleviin neuvotteluihin, yhteistoimintamenettelyyn, uudelleensijoittumisohjaukseen ja kuulemiseen ei täytä vaatimusta päätöksen perustelemisesta.

Katsomme, että A:lle annettu määräys osallistua terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tutkimuksiin on tosiasiaperustelujen puuttumisen vuoksi puutteellisesti perusteltu ja tämän vuoksi hallintolain 45 §:n 1 momentin vastainen.

Yliopiston A:n oikaisuvaatimukseen antamasta vastineesta ilmenee, että työnantajan näkemyksen mukaan A:n paluu amanuenssin viran tehtävien hoitamiseen ei ole mahdollista. Vastineen mukaan yliopisto on halunnut terveydenhuollon asiantuntijoiden selvitykset, tutkimusten lausunnot ja tiedot A:n terveydentilasta työkykyisyyden kannalta voidakseen arvioida, onko A:lla projektitehtävien päättymisen jälkeen työkykyä ja millaisiin tehtäviin 1.9.2009 lukien. A:lle annetussa määräyksessä osallistua terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin ei siten ole ollut kyse valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentissa tarkoitettulla tavalla amanuenssin tehtävän hoitamisen edellytysten selvittämisestä, vaan työnantaja on määräyksellään pyrkinyt saamaan selvitystä A:n terveydentilasta työkyvyn kannalta laajemmin ja muussa tarkoituksessa kuin mihin sillä olisi valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentin säännös huomioon ottaen ollut laillinen oikeus. Tätä käsitystä tukee myös Yliopistollisen sairaalan yleissairaalapysykiatrian vastuuyksikön selvitys siitä, että osastolla suoritetaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden ammatillisen toimintakyvyn ja terveydentilan selvityksiä sekä kuntoutustutkimusyksikön pyytämiä laajoja työkyky selvityksiä. Katsomme, että A:lle annettu määräys osallistua terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin on tälläkin perusteella lainvastainen.

Yliopisto viittaa työkyvynselvittämistä koskevassa määräyksessä siihen, että asiasta oli sovittu A:n kanssa 13.5.2009 pidetyssä keskustelutilaisuudessa. Valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentti määrittää ne rajat, joissa virkamies voidaan määrätä terveydentilansa toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin. Vaikka työnantaja olisi sopinut virkamiehen kanssa tämän osallistumisesta terveydentilan toteamiseksi suoritettaviin tarkastuksiin ja tutkimuksiin muussa kuin valtion virkamieslain 19 §:n 1 momentissa säädettyssä tarkoituksessa, ei työnantajalla ole oikeutta määrätä virkamiestä tällaisiin tutkimuksiin. Virkamiestä ei voida myöskään pidättää virantoimituksesta tällaisista tarkastuksista ja tutkimuksista kieltäytymisen perusteella.

Kun A:lle 13.5.2009 annettua määräystä on edellä esitetyillä perusteilla pidettävä lainvastaisena, ei A:ta ole voitu määräyksen noudattamatta jättämisen perusteella pidättää virantoimituksesta. Päätös A:n virantoimituksesta pidättämisestä on siten lainvastainen.

Kumoamme yliopiston 28.8.2009 tekemän päätöksen, jolla historiatieteen ja filosofian laitoksen amanuenssi A oli pidätetty virantoimituksesta 1.9.2009 alkaen 31.12.2009 saakka. A:n muiden vaatimusten osalta yhdyimme enemmistön näkemykseen.

Asian esittelijän päätösesitys oli samansisältöinen kuin jäsenten Kulla, Paanetoja ja M. Nieminen äänestyslausunto.